

Vrijwilligen zonder vraagtekens

Vraag en antwoord over
de wetgeving rond vrijwilligerswerk

Dag vrijwilliger!

Het is heel normaal om met vragen te zitten bij het begin of tijdens je vrijwilligerswerk. De regels rond vrijwilligerswerk zijn dan ook niet altijd eenvoudig.

In dit boekje proberen we zoveel mogelijk van je vragen op te lossen. Aan het eind van elk deel kan je je kennis testen aan de hand van drie vraagjes.

Zit je na het lezen toch nog met een vraag? Stel ze gerust via info@vsvw.be.

Veel vrijwilligersplezier!

Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw

A

3

Wat betekent dat, vrijwilliger zijn?

B

7

Mag ik vrijwilligen?

C

12

Wat moet ik weten over verzekering, contracten en privacy?

D

17

Wat als ik kosten maak als vrijwilliger?

Wat betekent dat, vrijwilliger zijn?

In dit deel vind je antwoorden op volgende vragen:

- Wat is een vrijwilliger?
- Waar kan ik vrijwilligerswerk doen?
- Wat is het verschil tussen een vrijwilliger en een deelnemer?

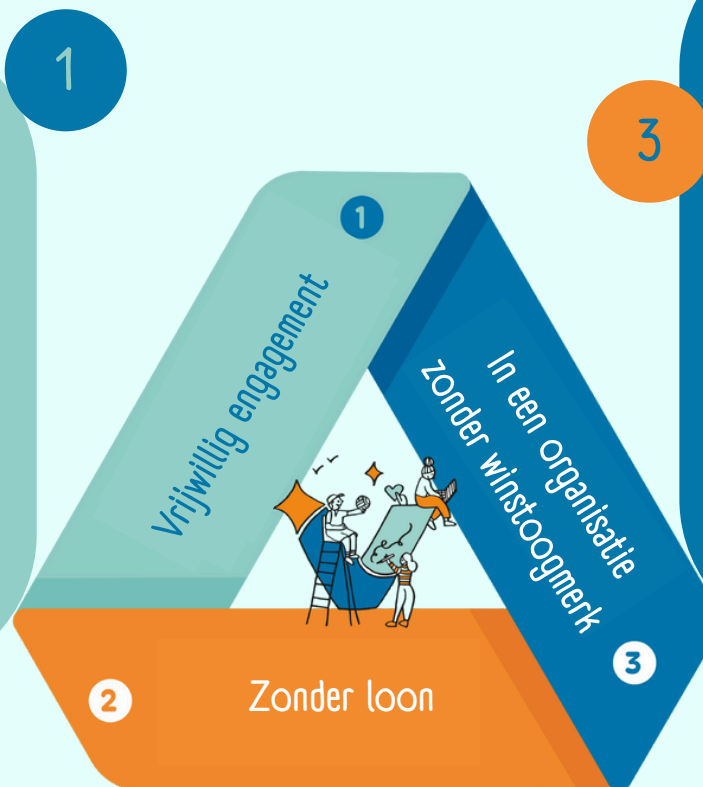
Wat betekent dat, vrijwilliger zijn?

Een vrijwilliger is iemand die (1) zich vrijwillig engageert, (2) daarvoor niet betaald wordt, en (3) dat doet in een organisatie zonder winstoogmerk.

1 Een vrijwilliger zet zich vrijwillig in. Dat betekent dat iemand nooit verplicht kan worden om vrijwilligerswerk te doen.

Een vrijwilliger neemt een engagement op. Dat wil zeggen dat die mee de handen uit de mouwen steekt, mee nadenkt,... dus zich mee inzet voor een organisatie.

Wie alleen deelneemt aan een activiteit zonder mee te helpen, is geen vrijwilliger, maar een deelnemer.

Een vrijwilliger zet zich in voor een organisatie. Deze organisatie mag geen winst uitkeren.

Vrijwilligen mag dus in vzw's, in feitelijke verenigingen, voor openbare besturen, ...

Vrijwilligen mag NIET voor jezelf, familie of vrienden. Je kan ook niet vrijwilligen in KMO's, BVBA's, NV's, coöperatieve vennootschappen, voor zelfstandigen,...

2

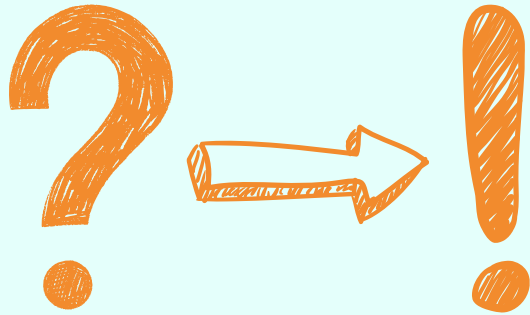
Voor vrijwilligerswerk kan je niet betaald worden. Je kan soms wel een vergoeding krijgen voor de kosten die je maakt tijdens je vrijwilligerswerk. Je vindt meer info over kostenvergoedingen verder in dit boekje.

Wat betekent dat,
vrijwilliger zijn?

Vrijwilliger zijn betekent ook:

Vrijwilliger zijn heeft heel wat **voordelen**, voor jou persoonlijk, maar ook voor de organisatie waar je vrijwilligt én voor de gehele samenleving. Het is dus een win-win-win. Goed bezig!

Test jezelf

A. Je kan verplicht worden om vrijwilligerswerk te doen.

Waar

Niet waar

B. Je kan vrijwilligen in de bakkerij van een kennis.

Waar

Niet waar

C. Vrijwilligerswerk is eigenlijk slavenarbeid, want je krijgt er niets voor terug.

Waar

Niet waar

Antwoorden: A: Niet waar, want vrijwilligerswerk is altijd vrijwillig.
B: Niet waar, want vrijwilligen kan enkel in organisaties die geen winst uitkeren.
C: Niet waar, want je krijgt er heel veel voor terug!

Mag ik vrijwilligen?

In dit deel vind je antwoorden op volgende vragen:

- Mag ik vrijwilligen als ik minderjarig ben?
- Mag ik vrijwilligen als ik een uitkering krijg?
- Mag ik vrijwilligen als ambtenaar?
- Mag ik vrijwilligen als niet-Belg?
- Mag ik vrijwilligen als medewerker van dezelfde organisatie?

Mag ik vrijwilligen?

START

Ben je ouder dan 16, word je 16 dit jaar, of ben je 15 en heb je de eerste 2 jaren van het middelbaar afgerond?

Nee

Ja

Ben je gedomicileerd in België, heb je een wettig verblijfsdocument of recht op opvang?

Nee

Ja

Helaas, jij kan niet vrijwilligen...

Ben je werkloos of op bruggpensioen/SWT, en krijg je daarvoor een uitkering van de RVA?

Nee

Ja

Voor je start, moet je je vrijwilligerswerk melden bij de RVA.

Krijg je een uitkering van de mutualiteit?

Nee

Ja

Je hebt toestemming nodig van de adviserend geneesheer voor je kan starten.

Krijg je een leefloon van het OCMW?

Ja

Nee

Je hebt toestemming nodig van je dossierbeheerder voor je kan starten.

Ben je ambtenaar?

Ja

Nee

Vraag aan je overste of je vrijwilligerswerk mag doen.

Ga je vrijwilligen in dezelfde organisatie waar je ook werkt onder een ander statuut?

Ja

Nee

Ben je in een andere organisatie ook vrijwilliger?

Ja

Nee

Let op: dit is niet altijd toegestaan!

Yes! Jij kan starten met vrijwilligerswerk. Zoek het perfecte vrijwilligerswerk op www.vrijwilligerswerk.be

Mag ik zomaar vrijwilligen?

Iedereen die in België woont of hier wettig verblijft mag in principe vrijwilligen vanaf 16 jaar, of vanaf 15 jaar als de twee eerste jaren van het middelbaar zijn afgerond.

Hieronder lees je enkele **uitzonderingen**, zoals die ook in het schema hierboven aangegeven worden. Staat jouw situatie of specifieke uitkering niet hieronder of op de volgende pagina, dan mag je gewoon vrijwilligen.

*1 Je bent werkloos of op bruggpensioen/ SWT en ontvangt een uitkering van de RVA

Vul, **voor je start** met je vrijwilligerswerk, het formulier C45B in en bezorg het aan de RVA. Je mag meteen na je melding starten met vrijwilligen.

Heb je na 12 dagen geen weigering of beperking van je vrijwilligerswerk gekregen? Dan doe je gewoon verder. Anders stop je best met vrijwilligen of pas je je taken aan. Doe je dat niet, dan riskeer je je uitkering te verliezen.

Sommige organisaties hebben een **algemene toelating** van de RVA en dan hoef je zelf geen melding te doen. Vraag dat zeker eens na bij de organisatie waar je wil vrijwilligen.

*2 Je ontvangt een uitkering van de mutualiteit

Vraag toestemming om te vrijwilligen aan de **adviserend geneesheer** van je mutualiteit. Die beoordeelt of het vrijwilligerswerk je gezondheid niet (verder) in gevaar brengt.

Na 4 weken nog niets gehoord? Vraag na bij de adviserend geneesheer of je aanvraag in orde is. **Je kan pas vrijwilligen als je goedkeuring hebt gekregen.**

Een doktersbriefje van de huisdokter is niet genoeg!

*3 Je krijgt een leefloon van het OCMW

Vraag toestemming om te vrijwilligen aan je **dossierbeheerder** bij het OCMW. Anders riskeer je je leefloon te verliezen.

Vraag aan de organisatie waar je wil vrijwilligen om een **bewijsstuk**, dat schept duidelijkheid voor je dossierbeheerder.

*4 Je bent ambtenaar

Mogelijk moet je aan je **overste** vragen of het toegestaan is om vrijwilligerswerk te doen.

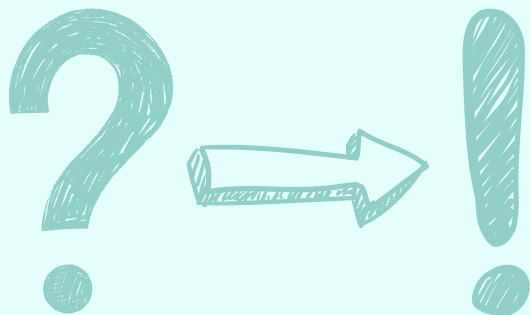
Ambtenaren moeten toestemming vragen voor elke activiteit die zij naast hun ambt uitvoeren, dus dat geldt ook voor vrijwilligerswerk.

*5 Je wil vrijwilligen in dezelfde organisatie waar je ook werkzaam bent onder een ander statuut

Werk je in **loondienst** in een organisatie, en wil je daar ook vrijwilligerswerk doen? In sommige gevallen kan dat, maar het is niet altijd aan te raden. Zorg er in ieder geval voor dat de taken die je doet als betaalde medewerker **wezenlijk verschillen** van de taken die je zal doen als vrijwilliger.

Hetzelfde geldt ook als je werkt voor de organisatie als **zelfstandige, als jobstudent, flexijobber,...**

Wie zich engageert onder **artikel 17** (vroeger verenigingswerk) mag dit niet combineren met vrijwilligerswerk in dezelfde periode in dezelfde organisatie.

Test jezelf

A. Wie een uitkering krijgt,
kan niet vrijwilligen.

Waar

Niet waar

B. Je mag in meerdere
organisaties tegelijk vrijwilligen.

Waar

Niet waar

C. Kinderen kunnen perfect
vrijwilligen als ze toestemming
krijgen van hun ouders.

Waar

Niet waar

Antwoorden: A: Niet waar, want dat kan wel, alleen moet dat soms ergens aangevraagd worden.
B: Waar, je mag zelfs in 20 organisaties tegelijk vrijwilligen!
C: Niet waar, want vrijwilligen kan pas vanaf 16 jaar.

Wat moet ik weten over verzekeringen, contracten en privacy?

In dit deel vind je antwoorden op volgende vragen:

- Ben ik verzekerd als vrijwilliger?
- Moet ik een contract tekenen?
- Welke informatie mag de organisatie van mij opvragen?

Ben ik verzekerd?

START

Is je organisatie:
- (een afdeling van) een vzw
- een lokaal bestuur
- een stichting van openbaar nut
- een feitelijke vereniging met betaald personeel?

Nee

Ja

Je bent verzekerd als je een fout maakt die schade bij iemand anders tot gevolg heeft. De organisatie is wettelijk verplicht om je voor zulke fouten te verzekeren.

Is je organisatie een feitelijke vereniging die niet afhangt van een koepel en geen betaald personeel heeft?

Nee

Ja

Ai, ben je zeker dat je hier mag vrijwilligen? Vrijwilligerswerk mag enkel in organisaties zonder winstoogmerk.

In sommige organisaties ben je ook verzekerd voor materiële schade, lichamelijke ongevallen en beroepsziekten. Een organisatie kan er ook altijd voor kiezen om vrijwilligers voor meer risico's te verzekeren dan wettelijk verplicht is. Vraag er dus zeker naar!

De organisatie waar je vrijwilligt is niet verplicht om jou als vrijwilliger te verzekeren. Sommige organisaties verzekeren je toch. Vraag er dus zeker naar!

Let op: de verzekering komt niet tussen als je:
- steeds dezelfde fout blijft maken
- een zware fout maakt
- opzettelijk een fout maakt
- bedrog pleegt

Ben ik verzekerd?

In de meeste organisaties (zie ook schema hierboven) ben je ten minste verzekerd voor **burgerlijke aansprakelijkheid**. Dat wil zeggen dat als je een fout maakt met schade bij een ander tot gevolg, de organisatie de kosten betaalt.

Hieronder lees je nog meer info over verzekeringen in vrijwilligersland.

Is mijn auto verzekerd?

Je bent wettelijk verplicht zelf een autoverzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid af te sluiten. Voor de schade die je veroorzaakt aan anderen bij een ongeval, komt je **eigen autoverzekering** dus tussen.

Een **omniumverzekering** komt tussen in de schade aan je eigen wagen. Die kan, maar moet de organisatie niet afsluiten.

Algemene tip: vraag bij je organisatie altijd goed na waar ze jou precies voor verzekert en waarvoor niet. Zo sta je nooit voor verrassingen en kan je zelf kiezen of je je toch nog wil inzetten als vrijwilliger.

Zijn mijn eigen spullen verzekerd?

Het gebeurt dat je zelf materiaal meebrengt om te gebruiken tijdens je vrijwilligerswerk. Als dat materiaal stuk gaat, is de organisatie **niet verplicht** je er voor te vergoeden.

Ben ik verzekerd als bestuursvrijwilliger?

Als bestuurder heb je een extra verantwoordelijkheid. Vraag na of je organisatie bestuurders extra beschermt met een **bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering**, want deze bescherming wordt niet geregeld door de Vrijwilligerswet.

Moet ik een contract tekenen?

Sommige organisaties (moeten) werken met contracten, getekende overeenkomsten of afsprakennota's, andere niet. Het kan zeker geen kwaad om alle afspraken netjes op papier te hebben staan.

De organisatie is wel verplicht om je bepaalde **informatie** te geven bij het begin van je vrijwilligersengagement. Dat kan bv. via mail, in een contract, overeenkomst of afsprakennota, op een websitepagina, tijdens een infoavond,...:

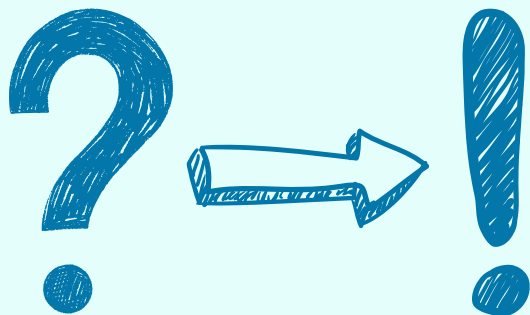
1. Het **doel** van de organisatie: waarom bestaat ze?
2. Het **soort** organisatie: vzw, feitelijke vereniging, gemeentebestuur...
3. De **verzekeringen** die er voor je zijn afgesloten.
4. De **kosten** die je (eventueel) terugbetaald krijgt, en hoe je deze krijgt.
5. Dat jij je als vrijwilliger moet houden aan de **discretie- of geheimhoudingsplicht**, indien van toepassing.

Wat mag de organisatie opvragen?

De organisatie kiest in principe zelf welke info ze van jou opvraagt. Er moet wel een **geldige reden** zijn om bepaalde informatie op te vragen.

Enkele voorbeelden van zaken die een organisatie kan opvragen aan jou zijn:

- Je naam
- Je adres
- Je mailadres
- Je telefoonnummer
- Je geboortedatum
- Je bankrekeningnummer
- Je rijbewijs, als je met de auto zal rijden tijdens je vrijwilligerswerk
- Een uittreksel van het strafregister model II, als je in contact zal komen met minderjarigen of kwetsbare mensen
- ...

Test jezelf

A. Vrijwilligers die fouten maken zijn daar altijd voor verzekerd.

Waar

Niet waar

B. Elke organisatie moet informatie geven aan nieuwe vrijwilligers.

Waar

Niet waar

C. Een organisatie mag het rijksregisternummer opvragen, zelfs als ze niets zullen doen met die info.

Waar

Niet waar

Antwoorden: A: Niet waar, want het hangt af van welke soort fout.
B: Waar, want er geldt een informatieplicht.
C: Niet waar, want je mag enkel info opvragen die relevant is.

Wat als ik kosten maak als vrijwilliger?

In dit deel vind je antwoorden op volgende vragen:

- Heb ik recht op een terugbetaling van mijn kosten?
- Hoe werkt dat, zo'n kostenvergoeding?
- Kunnen mijn kilometers ook vergoed worden?
- Moet ik belastingen betalen op mijn kostenvergoeding?
- Mag ik een kostenvergoeding krijgen als ik een uitkering krijg?

Wat is een kostenvergoeding?

Een kostenvergoeding is een vergoeding die een organisatie je kan geven voor de kosten die je maakt tijdens je vrijwilligerswerk. Het is dus geen loon: vrijwilligerswerk is altijd **onbetaald**. Omdat het geen loon is, moet je **geen belastingen** betalen op wat je krijgt. Een kostenvergoeding zal ook geen invloed hebben op je **uitkering**, en is ook niet vatbaar voor **inbeslagname**.

De organisatie kan **zelf kiezen** of ze je een kostenvergoeding geeft of niet. Dat moet duidelijk zijn aan het begin van je engagement.

Je kosten kunnen op **twee manieren** vergoed worden. De organisatie bepaalt zelf welke manier ze kiest.

De forfaitaire kostenvergoeding

- Je ontvangt een bedrag **per keer** dat je vrijwilligt.
- Je moet **geen bewijs** van je kosten afgeven.
- Je moet er zelf op toezien dat je nooit de **maximum-bedragen*** per dag en/of per jaar overschrijdt.

De reële kostenvergoeding

De organisatie betaalt de kosten die je hebt gemaakt tijdens je vrijwilligerswerk terug, als je de kost kan **bewijzen** (met een ticketje, rekening,...).

Let op: deze 2 manieren mag je als vrijwilliger NIET met elkaar combineren, ook niet als je in verschillende organisaties vrijwilligt.

Krijg ik een verplaatsingsvergoeding?

Een verplaatsingsvergoeding is een vergoeding voor de **verplaatsingen** die je maakt in het kader van je vrijwilligerswerk (van en naar de organisatie, of je verplaatsen hoort bij je vrijwilligerstaak). Het is een vorm van een reële kostenvergoeding.

Of je deze vergoeding krijgt, bepaalt de organisatie. Ook bij deze vergoeding horen enkele **specifieke regels**.

Je krijgt ook een forfaitaire kostenvergoeding

Je kan een forfaitaire kostenvergoeding **combineren** met een verplaatsingsvergoeding, maar er staat wel een **bepanking** op: de verplaatsingsvergoeding mag niet meer zijn dan het maximumbedrag dat je krijgt als je 2000 km met de auto zou rijden. De berekening is: **geïndexeerde kilometervergoeding voor de wagen x 2000 = max per jaar**.

Als je 'het regelmatig vervoeren van personen' als activiteit hebt, geldt die beperking van 2000 km niet.

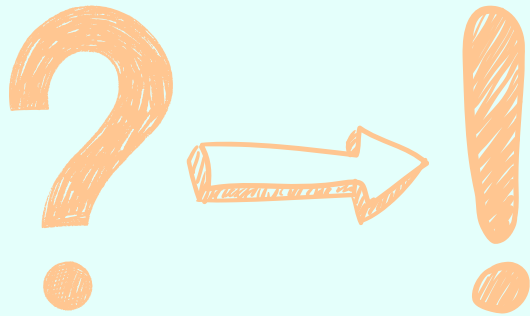
Je krijgt enkel een reële (verplaatsings)vergoeding

Dat mag, als je je kosten of kilometers kan **bewijzen**.

Algemene tip: zorg dat je goed op de hoogte bent van de maximumbedragen en overschrijdt ze niet. Doe je dat toch, dan wordt het bedrag wél gezien als een inkomen, met alle gevolgen van dien.

*De **meest recente bedragen** vind je altijd terug op www.vlaanderenvrijwilligt.be.

Test jezelf

A. Een vrijwilliger kan zelf kiezen of die een kostenvergoeding wil.

Waar

Niet waar

B. De kostenvergoeding die je krijgt, geef je in in je belastingbrief.

Waar

Niet waar

C. Wie een uitkering krijgt, mag geen kostenvergoeding ontvangen.

Waar

Niet waar

Antwoorden: A: Niet waar, want de organisatie beslist of ze dat geeft of niet.
B: Niet waar, want een kostenvergoeding is geen inkomen en dus moet je dat niet aangeven (als je niet over de maximumbedragen gaat).
C: Niet waar, want wie een uitkering krijgt mag ook een kostenvergoeding krijgen.

Beste vrijwilliger

Hopelijk zijn veel vraagtekens verdwenen, en heb je nu vooral veel goesting om te vrijwilligen.

Zit je toch nog met vragen?

Je vindt nog veel meer informatie op www.vlaanderenvrijwilligt.be. Of stuur een mailtje naar info@vsvw.be, we helpen je graag verder.

Veel vrijwilligersplezier!

Colofon

De publicatie 'Vrijwilligen zonder vraagtekens' is een uitgave van Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw.

Redactie en lay-out: Birgit Loos

September 2025

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm, screenshots of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inbreuken worden vervolgd.

D/2025/9253/03

© Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw

